Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXV. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 23, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., četrtek, 20. oktobra (October 20), 1932. Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 248

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Anglija pretrgala trgovinske stike z Rusijo

Vlada podvzela to akcijo z namenom, da prepreči dumping sovjetskih produktov, kar je v soglasju z zaključki imperijske konference, ki se je vršila v Ottawi.—Tajnik za dominione informiral parlament o izjalovljenju pogajanj med Veliko Britanijo in Irsko.—Henderson resigniral kot tajnik delavske stranke

London, 19. okt. — Velika Britanija je pretrgala trgovinske odnošaje s sovjetsko Rusijo in preklicala trgovinski pakt z Moskvo v soglasju z zaključki, ki so bili sprejeti na imperijski konferenci, ki se je prošlo poletje vršila v Ottawi, Kanada. Izjavo o prelomu trgovinskih odnošajev, ki je ustvarila senzacijo je včeraj podal J. H. Thomas, minister za dominione, v nižji zbornici britskega parlamenta.

Thomas je informiral poslance, da je bil preklic trgovinskega pakta med Veliko Britanijo in Sovjetsko unijo potreben, ker to zahteva 21. točka carinskega dogovora, ki je bil sklenjen na konferenci v Ottawi. Ta pakt je bil podpisan meseca aprila l. 1930 in je nudil velike trgovinske ugodnosti Rusiji.

Thomas je tudi pojasnil, da je informiral sovjetsko poslaništvo v Londonu, da je britska vlada izrabila v svojo korist točko v trgovinskem paktu, ki določa, da mora ena od prizadetih strank obvestiti drugo šest mesecev vnaprej o nameravanem prelomu trgovinskega dogovora. To je on storil, obenem pa je informiral Moskvo, da Velika Britanija še vedno želi povečati svojo trgovino z Rusijo. Dejal je, da se bodo diskuzije o tej zadevi v kratkem pričele.

Dalje je naznanil, da so sovjeti pripravljeni na pogajanja glede sklenitve nove trgovinske pogodbe, katera se ne bi vmešavala v notranje sporazume med dominioni in Anglijo. S tem v zvezi je bilo pojasnjeno, da sta Kanada in Avstralija na imperijski konferenci insistirali, da mora Velika Britanija podvzeti učinkovite korake, da prepreči dumping sovjetske pšenice in drugega blaga.

Posledice akcije britske vlade bodo občutili britski konzumenti, katerim bo odvzeta prilika do nakupa sovjetske pšenice, lesa in drugega blaga po nizkih cenah.

Predno je Thomas informiral parlament o prelomu trgovinskih stikov, je pojasnil detajle ukinjenja pogajanj med Veliko Britanijo in Irsko. Rekel je, da je Valera, predsednik Svobodne irske države, izjavil, da vidi edino permanentno solucijo nesporazuma v ustanovitvi združene irske republike, ki ne sme biti odvisna od Anglije. Dalje je rekel Thomas, da Irska noče priznati dogovorov med njo in Veliko Britanijo, ki so bili sklenjeni l. 1923 in 1926.

London, 19. okt. — Arthur Henderson, bivši zunanji minister, je včeraj podal resignacijo kot tajnik laboritske stranke. Hendersona bo nasledil G. Lansbury, vodja laboritske grupe v parlamentu.

Akcija za uveljavljenje osemurnika v kanadski provinci

Montreal, Kanada. — Zakonodajni načrti za uveljavljenje osemurnika v vseh industrijah v provinci Quebec bodo predloženi na prihodnjem zasedanju provinčne legislature. Tako naznanja C. J. Arcand, minister za delo. Na prihodnjem zasedanju se bo razpravljalo tudi o socialnem zavarovanju.

Arcand je aktiven član bratovščine železniških izprevodnikov in prvi unionist, ki je dobil pozicijo v ministrstvu province Quebec. Pod njegovim režimom so bile vse privatne posredovalnice za delo odpravljene, njihove funkcije pa so prevzele vladne posredovalnice. Arcand je sponsoriral že večje število načrtov delavske zakonodaje in pri tem dosegel veliko uspehov.

Mizeren položaj delavstva v Detroitu

Županov komitej objavil poročilo o rezultatu študije

Detroit, Mich. — (FP) — Povprečna tedenska mezda delavca v Detroitu, v pravljičnem centru visokih mezd, je $10.82, življenski standard pa je padel na stopnjo nesigurnosti in pomanjkanja. Tako se glasi poročilo županovega komiteja za proučavanje brezposelnosti.

Komitej je proučaval položaj 1,400 družin v distriktu, katerega je mestni dobrodelni urad označil za tipičnega za vse mesto.

Povprečna mezda delavca v tem distriktu je bila l. 1929 $33.50, delovni čas pa 46.14 ure na teden. Pred tremi leti je bilo devet izmed 812 delavcev brezposelnih, sedaj pa jih je 353. Povprečna plača na uro je bila l. 1929 67 centov, sedaj pa je 44 centov, kar pomepni padec za okrog 34 odstotkov.

Samo 326 ali 28 odstotkov od omenjenega števila družin lastuje hiše, med temi je 145 zadolženih, 14 družinam so bile prodane hiše na javni dražbi, 63 ne more zmagovati obveznosti, 98 pa ne more plačati zaostalih davkov. Od 828 družin, ki ne lastujejo hiš, je 269 zaostalo v plačevanju stanarine, 28 družin je bilo vrženih na cesto, ker niso mogle plačevati stanarine, dasi je bila znižana v zadnjih treh letih za eno tretjino. 48 družin ne pošilja svojih otrok v šole.

Od 880 rednikov družin jih je 370 brez dela, 221 pa le delno zaposlenih. Komitej zaključuje svoje poročilo z izjavo, "da se Detroit, mesto, ki se je ponašalo z visokimi mezdami in življenskim standardom, stalno pogreza v pomanjkanje in mizerijo."

Socialisti žigosajo avinega magnata

Pravijo, da je apel, katerega je Fordova kompanija naslovila na svoje delavce, nesramnost prve vrste

New York, 19. okt. — Glavni stan socialističnega kampanjskega odbora je označil apel, katerega je Ford Motor Co. naslovila na svoje delavce in v katerem jih urgira, naj oddajo svoje glasove za predsedniškega kandidata republikanske stranke, "za zgled najbolj nesramnega industrijskega fevdalizma v zadnjih letih."

Odbor, ki podpira Normana Thomasa, kandidata socialistične stranke za predsednika Združenih držav, je podal formalno izjavo, v kateri pravi:

"Proces ustrahovanja, ki je pričel pred enim tednom, ko je bilo objavljeno poročilo, da je neka newyorška banka zapovedala uslužbencem, da morajo voliti Hooverja in namignila, da bodo v obratnem slučaju izgubili službe, se nadaljuje. Nov pogon mu je dala cinična Fordova izjava, v kateri pravi, da noče kontrolirati nobenega volilca, obenem pa jih urgira, naj glasujejo za Hooverja, ker izboljšanje industrijskih aktivnosti in uposlenosti zavisi od ponovne izvolitve Hooverja za predsednika Združenih držav.

"To je ustrahovanje in terorizem, katerega so socialisti napovedovali na podlagi svojih prejšnjih izkušenj."

UNIONISTI V COLORADU AKTIVNI V POLITIKI

Taktika, ki jo vodijo zadnja leta, jim je prinesla mnogo uspehov

Denver, Colo. — (FP) — Država Colorado ima priliko izvoliti dva unionista za governerja in podgovernerja in poslati v senat A. B. Adamsa, progresivca, da sodeluje s senatorjem Costiganom, ki se je na zadnjem zasedanju kongresa najbolj energično boril za federalno pomoč za brezposelne.

Koloradsko delavstvo pričakuje uspehe pri novemberskih volitvah na podlagi političnega programa, ki se je izkazal za praktičnega v zadnjem desetletju, ker je izkoristil "nestrankarsko" politiko Ameriške delavske federacije. Ta program ne bazira na sugestiji, ki je nedavno prišla iz glavnega stana federacije, "naj vsaka krajevna unija imenuje komitej, ki naj bi pomagal Adamsu pri nominacijskih volitvah." Koloradsko delavstvo se je muzalo tej naivni in neučinkoviti sugestiji. Namesto da bi izvajalo tako otročjo taktiko, se je vse gibanje organiziranega delavstva strnilo v eno politično organizacijo mnogo mesecev pred primarnimi volitvami. Ta organizacija učinkuje kot politična mašina.

Delavska federacija v Coloradu ima svoje letne konvencije v prvem tednu junija. Kakor hitro ta konvencija v letih volitev zaključi svoje delo, je sklicana politična konvencija. Vsak delegat državne delavske federacije je lahko delegat tudi politične konvencije. Poleg tega so tudi krajevne organizacije železniških bratovščin upravičene do delegacije na isti bazi kot krajevne unije ADF, ki pošiljajo delegate na konvencijo državne delavske federacije. Ta nenavadna konvencija služi za podlago delavske politične akcije.

Na politični konvenciji so nominirani kandidati, za katere se delavstvo izreče, da jih bo podpiralo pri primarnih volitvah, ki se vrše v septembru, zaeno pa je izvoljen državni komitej, kateremu je poverjeno vodstvo agresivne volilne kampanje. Pozneje se vrše mestne in okrajne konvencije na slični podlagi, na katerih so nominirani kandidati za krajevne urade. Ta taktika je uspešna, ker ubija priliko za graft in korupcijo, podpora, ki je dana kandidatu s strani delavstva, pa je realna. Pri zadnjih primarnih volitvah na primer so progresivci in unionisti porazili bogatega in vplivnega demokratskega reakcionarja, ki je kandidiral proti Adamsu. Na sličen način so pred dvema letoma poslali v pokoj senatorja Phippsa, jeklarskega magnata, in izvolili Costigana.

Izgredi brezposelnih v Londonu

Veliko število delavcev in policajev ranjenih

London, 19. okt.—Resni izgredi so včeraj izbruhnili v Londonu in policiji je vzelo več ur, da jih je potlačila. Do izgredov je prišlo, ko se je več tisoč brezposelnih, ki so prišli iz vseh krajev Londona, zbralo pred mestno hišo in priredilo velike demonstracije. Od tam so odkorakali proti parlamentu, da protestirajo proti novemu sistemu razdeljevanja brezposelnostne podpore.

Ko se je parada pričela pomikati po ulicah, je bila policija na konjih pozvana v akcijo. Navalila je na množico in pričela mahati s količki po glavah, demonstrantje pa so odgovorili s kamenjem in opeko. Veliko število policajev in demonstrantov je bilo pri tem ranjenih. Vsi policaji, ki so bili pozvani v akcijo, so nosili jeklene čelade. Krog polnoči so bili brezposelni delavci razkropljeni in izgredi, tekom katerih je bilo več trgovin oplenjenih, potlačeni. Policija pravi, da so komunistični agitatorji odgovorni za izgrede.

New York ima nad milijon brezposelnih

Dobrotvorne organizacije zahtevajo denar za nasičevanje žrtev depresije

New York. — (FP) — Krog 1,500,000 delavcev, več kot tretjina, je brezposelnih v New Yorku, se glasi poročilo Welfare koncila.

Na podlagi cenzusa je imelo mesto New York 300,000 brezposelnih v aprilu l. 1930, v januarju naslednjega leta pa je število naraslo na 600,000. Koncil naglaša, da so številke o brezposelnosti raje nizke kot visoke in delavske organizacije pravijo isto.

"Veliko število teh potrebuje podporo; nekateri jo prejemajo, mnogo pa jih je, ki ne dobivajo ničesar," je rečeno v poročilu. Podpora za brezposelne se mora povečati od štirih na šest milijonov na mesec, kajti na tisoče prošenj je bilo odklonjenih, ker ni denarja. Ako se podpora na mesec poveča za dva milijona, bo mesto skrbelo za 159,000 družin, dočim jih sedaj oskrbuje 116,000.

Policija zastražila bivšega governerja

Boston, Mass. — Policija je zastražila rezidenco bivšega governerja Fullerja, ko je slednji prejel pismo, da bo njegova hiša pognana v zrak. Pred kratkim je bila vržena bomba v stanovanje sodnika Thayerja, ki je obsodil Sacca in Vanzettija v smrt na električnem stolu in tudi takrat je policija zastražila rezidence oseb, ki so igrale večje vloge, da sta bila delavska agitatorja poslana v smrt.

POSLEDICA RAZKOLA V FINSKIH UNIJAH

Industrijci so izrabili priliko in uvedli drastične redukcije

Helsingfors, Finska. — (FP) — Pred tremi leti se je strokovno delavsko gibanje začelo cepiti v razne frakcije, kar je rezultiralo v dviganju fašizma in mezdnih redukcijah.

Nedavno je list "Kansan Tyo", glasilo socialistične stranke, objavil pregled položaja lesnih delavcev v vzhodnem delu države. Ti prejemajo tri do pet centov na uro in delati morajo od deset do štirinajst ur na dan, dasi ima Finska zakon, ki določa osemurnik. Samo v nekaterih strokah, kjer so delavci dobro organizirani, niso bile mezde znižane na najnižjo stopnjo. Cene življenskim potrebščinam se niso veliko znižale.

Sodijo, da je na Finskem, ki ima tri in pol milijona prebivalcev, več kot stotisoč delavcev brez dela. Brezposelnost je odgovorna za velikansko mizerijo med delavci. Na tisoče teh je odšlo na kmetije, kjer delajo samo za hrano. Naval iz industrijskih mest na kmetije je ogromen in vlada je podvzela akcije, da ga omeji.

V prošlem poletju je več brezposelnih delavcev s svojimi družinami odšlo v severni del države, v gozdove, kjer so se preživljali z ribolovom.

Delavci v industrijskih mestih izgubljajo hiše in pohištvo. Pogum in bojevitost sta jih skoro popolnoma zapustila, odkar so fašisti zatrli njihove organizacije. Taka je situacija sedaj, toda kakšna bo bodočnost je težko napovedati.

Delavska organizacija dobila novega predsednika

Cleveland, O. — Na konvenciji Mednarodne delavske obrambe je bil izvoljen za predsednika te organizacije William L. Patterson, kandidat za newyorškega župana na listi komunistične stranke. Frank Spector, ki je bil obsojen na eno leto zapora, ker je bil aktiven v agitaciji za organiziranje farmskih delavcev, je bil izvoljen za tajnika.

Delavci odklonili redukcije

Los Angeles, Cal. — Uslužbenci Shell Oil Co. v Kaliforniji so zavrgli propozicijo, ki jim je bila predložena pred par tedni na referendum in je zahtevala redukcijo mezde za deset odstotkov, z veliko večino glasov. Med strokovnimi delavci, ki so se izrekli proti redukciji, so bili tesarji, električarji, mašinisti in pleskarji.

Rekordna registracija v Clevelandu

Cleveland, O., 19. okt.—Clevelandski okraj zaznamuje rekordno registracijo volilcev, se glasi izjava volilnih uradnikov. Registriralo se je 430,000 volilcev, 24,000 več kot za predsedniške volitve l. 1928.

Rudarji izgubili legalno bitko

Sodišče je odločilo v prilog državni milici

Taylorville, Ill., 19. okt.—Rudarski stavkarji so izgubili prvo legalno bitko, ko je okrožno sodišče podalo odlok, s katerim je podprlo pravice narodne garde, ki je bila pozvana v stavkarsko okrožje, da vzdržuje red in mir.

Tekom zaslišanja glede habeas corpus procedure je sodnik Dove odklonil predlog odvetnikov rudarjev, da se dva aretiranca izpustita iz zapora.

Militaristične avtoritete so včeraj odredile preiskavo, ko so bile informirane o zaroti, da se požene barake, v katerih so nastanjeni milični, v zrak. "Zaroto" je odkril polkovnik Robert W. Davis, poveljnik miličnikov, ki je dejal, da je dobil v roke podpisano izjavo nekega državljana v Taylorvillu, v kateri slednji pravi, da je slišal dva moška, ko sta govorila o načrtu, da se požene barake v zrak. Davis je takoj pojačil stražo okrog barak.

Glavni stan progresivne unije je v torek odredil ukinitev piketiranja premogovnikov v Taylorvillu. To je storil radi tega, da pospeši akcijo za odpoklic milice iz stavkovnega okrožja.

Duhovnik Cox v demokratskem taboru

Podal je izjavo, v kateri urgira svoje pristaše, naj volijo Roosevelta

Pittsburgh, Pa., 19. okt.—Katoliški župnik James R. Cox, ki je vodil armado brezposelnih v Washingtonu zadnjo zimo, se je včeraj umaknil kot kandidat za predsednika Združenih držav na listi stranke brezposelnih. Podal je izjavo, v kateri pojasnjuje svojo akcijo in urgira svoje pristaše, naj oddajo svoje glasove pri novemberskih volitvah za governerja Franklina D. Roosevelta, predsedniškega kandidata demokratske stranke.

Cox v svoji izjavi ostro biča predsednika Hooverja, ker ni storil ničesar za olajšanje trpljenja med brezposelnimi. Pravi, da je imel Hoover nešteto prilik, da to stori, a dvignil ni prsta niti glasu, da ublaži trpljenje milijonov, ki so postali žrtve depresije.

"Hoover je zagovornik privilegiranega razreda in je pozabil na 120,000,000 navadnih ameriških državljanov," pravi Cox. "Roosevelt je obljubil, da bo protektiral ljudske pravice. On je pokazal odkritosrčnost in pogum pri agitaciji za odpravo osemnajstega amendmenta. Obljubil je, da bo vodil politiko, ki bo poživila industrijske aktivnosti in ustvarila priliko do dela. Indorsiral je načelo konstrukcije javnih del po federalni vladi v dobi depresije."

Posojila železnicam

Washington, D. C. — Posojila, ki so jih prejele ameriške železnice v zadnjih devetih mesecih, znašajo $560,000,000, od katere vsote je dala vladna korporacija za rekonstrukcijo financ $332,019,194. To naznanilo je objavila meddržavna trgovinska komisija. Aplikacije železnic glede posojil, ki so bile predložene v odobritev komisiji doslej, predvidevajo $452,272,288 iz sklada korporacije.

Cerkvenjaki obsodili kapitalizem

Chicago. — "Naš pregled obstoječe ekonomske, politične in verske situacije pokazuje popoln bankrot sedanjega industrijskega kapitalističnega režima", se glasi resolucija, ki je bila sprejeta na konferenci direktorjev metodistično-episkopalne cerkve. Dr. George A. Coe, eden od voditeljev konference, je izjavil, "da demokracija in kapitalizem ne moreta voziti skupaj."

LAFOLLETTOVCI BODO PODPIRALI ROOSEVELTA

Glasilo progresivcev pravi, da je pripravljeno pretrgati stike s starima strankama, kadar bo to zahtevala situacija, toda v sedanji krizi je poraz Hooverja glavna stvar

Madison, Wis., 19. okt.—Naznanilo, da bodo voditelji La Follettove republikanske frakcije podpirali predsedniškega kandidata demokratske stranke, governerja Roosevelta, je bilo snoči objavljeno po glavnem stanu La Follettove skupine.

Naznanilo je v soglasju z uredniškim člankom, ki ga je prinesel list "Capital Times," glasilo progresivcev v Wisconsinu, ki poziva vse progresivce, naj agitirajo za izvolitev Roosevelta.

"V tej največji krizi v zgodovini Združenih držav smo pripravljeni sodelovati s takimi prominentnimi neodvisneži kot so Norris, Borah, Hiram Johnson, Burton K. Wheeler, Thomas K. Walsh in James A. Reed in drugi voditelji v starih strankah, kateri stavijo interese dežele nad stranke," piše list.

"Očividno bi pokazali največjo moralno pokvarjenost, ako bi podpirali kandidata republikanske stranke za predsednika Združenih držav, moža, ki je vedno stal na nasprotnem koncu in nasprotoval vsemu, za kar se je ta list boril. Izbiramo torej lahko le med Rooseveltom in Thomasom, predsedniškim kandidatom na listi socialistične stranke.

"Med progresivci jih je mnogo, ki menijo, da bi morali letos voliti Thomasa. Svoje argumente utemeljujejo s tem, da demokratsko stranko dominirajo prav tako reakcionarne sile kot republikansko, in da bi bilo najbolje, ako bi progresivci izrazili protest proti obema starima strankama s tem, da oddajo svoje glasove Thomasu. To naj bi bil pričetek akcije za ustanovitev nove stranke, katera bi v resnici zastopala ljudske interese.

"Capital Times soglaša z večino teh argumentov in je pripravljen odcepiti se od starih strank in podpirati novo politično stranko v tej deželi, toda pri tem se zaveda, da se dežela nahaja v resni krizi. Na levici imamo zdrav in konstruktiven liberalizem Roosevelta, moža, čigar rekord kot governer največje države v Uniji pokazuje, da so mu interesi ameriškega naroda bolj pri srcu kot interesi in lakomnost male skupine privilegirancev.

"Na desnici stoje organizirane sile bogastva in privilegijev, ki podpirajo republikanskega predsedniškega kandidata Hooverja, ki je že s svojimi dosedanjimi akcijami pokazal, da skuša ustanoviti v tej deželi obliko fašistične vlade, katero bi podpirala diktatura bogastva. Vsakemu mora biti jasno, da bo privilegirana skupina postala še bolj arogantna, ako bo obstoječi režim ostal na krmilu tudi v prihodnjih štirih letih. Plodovi tridesetletnega boja, da se zgradi struktura vlade, ki naj protektira ljudske interese, bi bili s tem uničeni."

Cepitev delavstva v Indiji

Madras, Indija. — Kongres indijskih strokovnih unij, katerega vodijo v zadnjih dveh letih levičarji, ki so nasledili zmerne elemente, katere sta vodila Joši in Šiva Rao, je prejel drugi udarec na zborovanju v Kalkuti. S. C. Bose, D. Ruikar in bivši komunistični vodja M. N. Roy, ki je bil nedavno izključen iz stranke, in njihovi pristaši so se odcepili od kongresa in ustanovili novo organizacijo, ki je dobila ime Federacija vseindijskih strokovnih unij. Federacija vzdržuje zveze z Mednarodno federacijo strokovnih unij.

—Federated Pictures.

Prizor iz obrežnega dela portoriškega mesta, kjer je orkan pred nekaj tedni razdejal bivališča in naredil silno škodo.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (razen Chicago) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 South Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Izobčenja v Moskvi

Pred par tedni je prišla vest iz Rusije, da se je razvila precejšnja opozicija v ruski boljševiški stranki proti Stalinovi gospodarski politiki. Napovedali so, da bo na seji centralnega odbora stranke Stalin odstavljen in na njegovo mesto pride Molotov, predsednik vlade. Prišla pa je seja omenjenega odbora—zadnji teden—in namesto Stalina so padli voditelji opozicije.

Kamenev, Trockijev svak, Zinovjev in dvajndvajset drugih odličnih boljševiških voditelјev je bilo izključenih iz stranke. Poročilo iz Moskve se glasi, da so bili izobčeni zaradi "izdajstva delavskega razreda, ker so hoteli na tajni, podzemski in protirevolucionarni način vzpostaviti kapitalizem v Uniji sovjetskih republik."

Do izključenih boljševikov nimamo nobenih simpatij, zlasti ne do Zinovjeva, tega "najčistejšega med čistimi," katerega so ameriški komunisti pred nekaj leti razglašali za svojega največjega angela. Takrat je bil Zinovjev predsednik komunistične internacionale in on je bil odgovoren za najškandaloznejše razkole v delavskih vrstah vseh dežel; on je dajal direktive za napade na socialiste in njegove zloglasne teze, kaj je "prav in čisto" v delavskem gibanju, so bile nezmoten evangelij za komuniste vseh narodov. Da je torej ta "najčistejši" komunist po sodbi svojih sodrugov izdal delavski razred in hotel vzpostaviti kapitalizem v Rusiji, je to pač ironija prve vrste.

A naj so zključenci karkoli že, obtožnica, na podlagi katere so bili vrženi iz stranke in iz javnega življenja, se nam zdi le smešna. Opozicija proti Stalinu in njegovi ekonomski politiki je grupirana okoli takozvanih "desničarjev." Razumeti je treba, da v Rusiji je vsakdo desničar, ki se brezpogojno ne strinja s Stalinom. V tem slučaju se desničarji ne strinjajo s vsemi fazami petletnega programa ali znane petletke.

Znano je, da je Stalin upregel vso Rusijo v petletni program—za gradnjo težke industrije—brez ozira na tekoče potrebe. Vsa energija stoštetdesetmilijonskega ljudstva je bila vržena v gradnjo tovarn in elektrarn; vse žito in drugi pridelki do najmanjšega minimuma za domačo porabo so bili vrženi na tuje trge za dobavo kredita za stroje in druge industrijske pripomočke. Pri tem pa so sovjeti zanemarili ceste in železnice. Zlasti železnice so bile taksirane s prometom, da so kar pokale in polomi so bili neizogibni. Iz tega izvira silno počasno razvažanje živil po mestih in veliko pomanjkanje hrane, kar je prisililo Stalina, da je dovolil kmetom privatno prodajanje živeža. Zadnje mesece je vlada naredila več notranjih ekonomskih umikov, ali vse to ne bo dosti pomagalo.

Kljub temu bi bila petletka uspela in Stalin bi se bil smejal desničarjem, če bi ne bilo v tem času—svetovne depresije. Cene na svetovnih tržiščih so padle in za rusko blago ni več kreditov, kakršne zahteva petletka. Svetovna ekonomska kriza je oplazila vse dežele in Rusija ni izvzeta. Zdaj bo treba petletko podaljšati, oziroma čakati, da se vrnejo ugodne cene za žito in drugo rusko blago, če hočejo sovjeti dobiti zunanji kapital za gradnjo industrij.

Desničarji v ruski boljševiški stranki so kajpada izkoristili neugodni položaj in očitali Stalinu, da je zavozil s svojo petletko, ker ni hotel poslušati njih. Oni so hoteli, da se industrializacija kmečke Rusije vrši počasi, kolikor je normalno mogoče, da ne bo ljudstvo zraven stradalo. Kmečka Rusija se ne more v petih letih spremeniti v industrijsko državo, ki bi tekmoval z Nemčijo, Anglijo in celo z Ameriko. Za tak korak je treba silnega kapitala in dela, ki mora trajati več desetletij.

In ker so mu to povedali, so desničarji zdaj "izdajalci" delavcev in "pristaši kapitalizma." Ironija, da ni treba večje! Stalin je zadnje mesece naredil več umikov, ki so v luči "čiste" boljševiške ideologije tudi izdajalski. In kapitalizma v Rusiji tudi ni treba vzpostavljati, ker sploh še ni—odpravljen. Stalinova naredba akordnega dela (plača od kosa) je povsem kapitalistična. Torej je Stalin naredil prvotni državni kapitalizem še bolj kapitalističnega! Ampak on ni izdajalec, desničarji pa so!

Prihodnje mesece se lahko zgodi v Rusiji še marsikaj zanimivega. Stalin bo prisiljen na nove umike—in če se bo izključevanje nadaljevalo, lahko pride še to, da bodo nazadnje izključenci izključili izključevalce. Tedaj bodo vsi skupaj "izdajalci" delavskega razreda!

Glasovi iz naselbin

Zanimive novice iz raznih krajev

Program jugoslovanskih društev v Minnesoti

Ime: Ta organizacija se imenuje "Jugoslovanska federacija."

Namen: Namen te federacije je: Združitev vseh jugoslovanskih podpornih in drugih društev ter posameznikov v federacije za skupno delovanje na podpornem, kulturnem in izobraževalnem polju, v korist ter za javno priznanje Jugoslovanov; obdržavati skupne sestanke in javne shode, na katerih se bo razmotrivalo o stanju jugoslovanskih podpornih organizacij o delavskem položaju in sprejemati sklepe, kateri bodo v korist našim organizacijam in delavskemu stanju v splošnem; delovati med Jugoslovani za boljše medsebojno razumevanje in za skupno varstvo jugoslovanskih podpornih organizacij proti osebam, katere bi hotele izrabljati naše organizacije v svoje osebne namene. (Društva se medsebojno obveščajo o sumljivih osebah da se tako obvaruje naše organizacije pred izkoriščevalci.)

Ta federacija bo skupno nastopila proti vsem zakonom, kateri bi bilo škodljivi našim podpornim organizacijam in posameznim članom.

Dalje je namen: zainteresirati jugoslovansko mladino, da pristopa v jugoslovanske podporne organizacije in da postane aktivna v društvih in federaciji. Federacija deluje za pomoč brezposelnim Jugoslovanom vdovam in sirotam, ter skrbi, da se pacijentom v javnih zavodih ne dela krivica, da se z njim postopa kot z drugimi ljudmi Federacija bo skušala posredovati pri delodajalcih, kjer bo kaj Jugoslovan odpuščen od dela brez vzroka, in v slučaju, da se komu dokaže, da je koga zatožil pri delodajalcu, vsled česar je žrtev izgubila delo, se ga bo javnosti pokazalo, da se ga bo poznalo.

V času volitev bo federacija skupno nastopila za take kandidate, ki bodo v resnici delovali za socialne zakone: starostno pokojnino, brezposelnostno zavarovanje itd. in za take, ki bodo za javno lastništvo ljudskih naprav. Federacija bo tudi zahtevala od javnih uradnikov, da nastavijo Jugoslovane v javne urade v proporčnem številu volilcev; za take nastavljence bo federacija priporočala le zmožne prosilce in take, ki bodo aktivni v federaciji. Vsi prosilci bodo priporočani potom federacije; posameznikom se ne bo dopuščalo mešetariti za politične službe v imenu federacije.

V vsaki naselbini se organizirajo lokalne federacije, v katere spadajo društva in posamezniki naselbine. Te delujejo za naselbine v smislu tega programa, in vse te lokalne federacije združene pa tvorijo splošno federacijo, katera izvaja ta program za celo državo. Vse delo federacije se vrši potom odborov, katere pooblasti federacija na svojih sejah; noben posameznik nima pravice zastopati federacijo brez njenega pooblastila.

Finančna sredstva se dobivajo potom prostovoljnih prispevkov od društev in posameznikov; zraven tega se prirejajo razne prireditve, plesne veselice in drugo; dobiček se bo rabil za delovanje federacije.

Odbor lokalne federacije sestoji iz predsednika, enega podpredsednika od vsake pridružene organizacije, tajnika, pomožnega tajnika in blagajnika. (Zraven tega tudi drugi odbori, če lokalna federacija uvidi potrebo.) Vsako pridruženo društvo pa izvoli po dva člana kot nadzornika. Lokalne odbore se voli na letnih sejah ali pa kot federacija vidi potrebo.

Odbor splošne federacije je sledeči: predsednik, en podpredsednik od vsake lokalne federacije, tajnik, blagajnik in po en član od vsake lokalne federacije kot nadzornik; lahko se voli tudi druge odbore, če je treba. Odborniška mesta se naj porazdeli tako, da bodo zastopane vse pridružene organizacije enako.

Delo lokalnih odbornikov: Predsednik vodi seje in gleda za red na sejah, poroča v lokalne časopise o zaključkih, katere seja smatra za priobčitev. Podpredsedniki dopisujejo v glasila svojih organizacij o delu federacije, zasledujejo zakonodajo in poročajo na sejah, da federacije potem delajo zaključke. Eden tudi nadomestuje predsednika kadar je on zaposlen. Tajnik dopisuje med društvi in vodi zapisnik. Pomožni tajnik ga nadomešča v potrebi. Blagajnik hrani denar in ga nalaga kot določi seja federacije, izplačuje vse stroške, kateri pa morajo biti potrjeni po federaciji in podpisani od predsednika, tajnika in blagajnika.

Nadzorniki pazijo, da federacija deluje v korist vseh pridruženih organizacij, da se ne krši jo pravila istih ter gledajo, da je delo odbornikov izvajano po zaključih federacije; če vidijo, da kateri odbornikov izkorišča federacijo, naj takoj sklicejo sejo federacije in ga zaslišijo, in če se pronajde krivim, se ga mora takoj odstaviti in na njegovo mesto izvoli drugega.

Vsi odborniki izvršujejo tudi druge posle, katere jim naloži federacija. Odbor skupne federacije deluje z lokalnimi odbori in tvori izvrševalni odbor, kooperira z lokalnimi odbori v vseh potrebnih zadevah in ob potrebi nastopa za celo federacijo po navodilih iste.

Lokalne federacije zborujejo vsaj enkrat na mesec in če je treba tudi večkrat; splošna federacija pa enkrat v letu in po potrebi tudi večkrat. Na sejah se sme razmotrivati o vseh koristnih stvareh za organizacije, ki so pridružene federaciji, zraven tega tudi o drugih delavstvu koristnih stvareh in dela take zaključke, da bodo koristni v splošnem kot predvideva ta program. Osebnih napadov, verskih in narodnostnih razprav se ne sme dopuščati na federacijskih sejah.

Kjer ni mogoče organizirati lokalnih federacij, se dopusti posameznim društvom, da pristopijo v splošno federacijo, in posameznikom, ki niso v nobeni organizaciji, ali članom društev, katera se nočejo pridružiti federaciji, se dopusti, da postanejo splošni člani in imajo iste pravice kot vsi drugi člani. Vse poslovanje se mora vršiti v mejah pravil pridruženih organizacij in v mejah zakonov Zedinjenih držav.

Dnevni red

Otvoritev seje, čitanje imen odbornikov, čitanje zapisnika prejšnje seje, poziv nečlanom za pristop v federacijo, poročila odbornikov, poročila posebnih odborov, razmotrivanje v korist podpornih organizacij, predlogi v korist federacije, čitanje resolucij, volitev odbornikov, nedokončana opravila, razne druge stvari, določitev časa in prostora za prihodnjo sejo ter zaključek seje. **Max Martz**, zapisnikar.

Volitve in delavstvo

Cleveland, O.—Nahajamo se v dobi volitev in pa v resnem ekonomskem položaju. A. D. dela posebne preglavice vprašanje, ali bo izvoljen demokratski ali republikanski kandidat. Zavzema se za "največjega" moža, da bo odpravil prohibicijo, nakar se bo povrnila ljuba prosperiteta. Pridno se pa opozarja žene, da imajo one prednost, da pomagajo odpraviti mizerijo.

Ni treba posebej povdarjati, da ni newyorški governer napravil še ničesar dobrega za delavstvo. Če bi bil tak prijatelj delavcev, kot ga nekateri skušajo prikazati, zakaj ni kot governer to pokazal? Demokratska stranka se prav nič ne razlikuje od republikanske, ker sta obe poslušni dekli velikega kapitala, kateri ju je postavil in kateremu morata služiti. Zato pa je kaj lahko umljivo, da njuni kandidati ne morejo in ne bodo delali za delavske interese nikdar in nikjer!

Kdaj bodo volilci spregledali, da morajo oddati svoje glasove delavskim kandidatom, ako se hočejo otresti mizerije? Vsak zaveden delavec in delavka bo glasoval za Thomasa in Maurerja, ne pa za nazadnjake kot sta Hoover in Roosevelt, katera tako podpirajo zavajalni listi. Ni pa lepo, da listi, katere vzdržuje delavstvo, pišejo proti delavskim kandidatom ter zagovarjajo kapitalistične. A. D. priporoča F. Rooseveltа, od katerega pa ne morejo delavci pričakovati ničesar.

Dne 8. novembra pojdite vsi na plan—na volišče! Oddajte svoje glasove delavskim kandidatom, ki jih je postavila soc. stranka. Pomagajte, da se odpravi krivica in mizerija, katero povzroča sedanji sistem, ki podpira izkoriščevalce.

Anton Mravlje.

Skupna seja

Cleveland, O. — Soc. klub št. 27 vabi vse člane klubov v Clevelandu, klub št. 49, Collinwood, št. 28, Euclid, št. 28, Newburgh, in št. 6, West Park, ter vse simpatičarje delavskega gibanja, da se udeleže seje v nedeljo 23. oktobra v prostorih kluba št. 27 SND ob 2:30 popol.

Sedaj, ko se bližajo volitve, ki se vrše 8. nov., je potrebno, da damo vso našo energijo v agitacijo med delavstvom za izvolitev Normana Thomasa in Jamesa Maurerja, ako hočemo, da se odpravi depresija in siromaščina.

Kampanjski odbor kluba št. 27,—**John Krebel.**

Vabilo na shod

Barberton, O. — Naznanjem slovenskim volilcem, da bo seja političnega kluba dne 23. oktobra ob 7. zvečer v dvorani društva Domovina na 14. cesti. Navzočih bo več kandidatov, občinstvo se pa prosi, da napolni dvorano. Pridite, da bomo vedeli komu oddati naše glasove dne 8. novembra.

Frank Likovich.

Vsi na shod 22. oktobra!

Burgettstown, Pa.—Da je delavstvo že skoro popolnoma obupano, ni nič čudnega, kajti razmere so vsepovsod tako slabe, da tako slabih še ni bilo. In prav nobenega izgleda še ni, da se bo kaj kmalu obrnilo na boljše. Kapitalistični sistem je pognal milijone ljudi v bedo in trpljenje, kajti on se ne briga za človeška življenja; njemu je le za profit in nadprofit. Tega dejstva bi se moralo delavstvo zavedati in voliti za svoje delavske kandidate, kateri bodo delali za delavske interese v javnih uradih.

Danes imamo svoje delavske kandidate soc. stranke v vse urade. Za predsednika kandidira Norman Thomas, o katerem se mnogo piše, kajti on je resnično mož, kateremu delavstvo lahko zaupa. Tudi v naši naselbini imamo delavskega kandidata, ki kandidira na soc. listi, za katerega moramo agitirati in glasovati. Dne 22. oktobra se bo vršil shod in nastopili bodo govorniki v angleškem jeziku. Shod prične ob 6:30 zvečer v Slovenski dvorani v Burgettstownu.

Delavci in delavke, ne zamudite te prilike! Udeležite se shoda, da se poučimo o stvareh, ki nas direktno zadevajo. Napolnite dvorano dne 22. oktobra zvečer, da boste dne 8. novembra šli vsi na volišče in volili delavske kandidate, ki kandidirajo na soc. listi.—**Frank Laurich.**

Iz mojih zapiskov

Milwaukee, Wis. — Samo še par tednov imamo do volitev, katere bodo pomenile nedvomno mejni kamen v politiki ameriškega delavstva. Volilni boj je sedaj v polnem razvoju na vseh straneh. Socialistični shodi so vsi, brez razlike, izredno dobro obiskani, tako da pridobiva stranka dan na dan stotine novih bojevnikov in somišljenikov.

Posebno razveseljivo je dejstvo, da se je v sedanji volilni kampanji pojavilo v vrstah stranke toliko mladih agitacijskih moči, katerih še poprej nismo poznali. Na shodih, posebno na manjših, nastopajo z ognjevitimi govori, kakršnih nismo vajeni od strani naših starih voditeljev in vzbujajo vsestransko zanimanje, poleg viharnih aplavzov. To je nova generacija, to so bodoči voditelji stranke, mladina, pred katero leži mladost in z njo bodočnost, lepša, svetlejša, bodočnost svobode in pravice.

Izgledi za veliko zmago pri prihodnjih volitvah so sijajni, dasiravno se strankino vodstvo bori s finančnimi potežkočami in ni v položaju razširjati svojega agitacijskega dela v tako obširni obliki, kakor bi bilo želeti.

Tudi naša kluba št. 37 in 180 delujeta s svojimi skromnimi sredstvi zelo živahno, da smemo upati na zmago obeh kandidatov za assembly, Ermenca in Puncerja. Agitacija bi bila pač lahko mnogo obširnejša, če bi imeli na razpolago dovolj denarnih sredstev; v tem tiči največja zapreka. Sicer storijo rojaki v obeh naselbinah svojo dolžnost in prispevajo po svojih močeh, toda med onimi, ki bi drage volje žrtvovali male prispevke, je le malo število takih, ki bi bili zaposleni, tisti pa, ki so tako srečni, da še imajo nekaj, kar je podobno delu, zaslužijo komaj za golo življenje. V takih razmerah so nabiralci prostovoljnih prispevkov navezani v prvi vrsti na naše trgovce, katerim se mora dati priznanje, da prispevajo v ogromni večini, brez ugovora, dasi so pač tudi med temi izjeme.

Posebno priznanje se mora dati našim društvom, katera so z zelo malo izjemo prispevala iz svojih blagajn, dasiravno se tudi društva sama borijo z velikimi potežkočami.

Kako razpoloženje vlada med našim narodom napram socialistični stranki, se pač razvidi iz dejstva, da prispevajo tudi katoliška društva za volilno kampanjo, priznavajoč s tem potrebo razrednega boja in da ne verujejo več v kapitalistične stranke.

*

Z napetostjo pričakuje svet izida nemških državnozborskih volitev, ki se bodo vršile prih. mesec. Iz razmer v Nemčiji se razvidi, da bo Hitler doživel pri teh volitvah prvi poraz in da se bo s tem začel razkroj v vrstah fašistov še v večji meri po volitvah. Ako vsi znaki ne varajo, bo prišlo še prih. zimo do odločitve v nemški politiki in da bo organizirano delavstvo moralo storiti odločne korake ali pa podleči reakciji.

*

"In vendar se giblje", bi človek vzkliknil, kakor je zaklical nekoč Galilei, ko je bil po papežu primoran preklicati svoje nauke. Da, na vseh straneh se gibije, medtem ko se podirajo glavni stebri kapitalističnega družabnega reda. Švedska ima delavsko vlado. Socialdemokrati so dobili pri zadnjih volitvah 42 odstotkov vseh oddanih glasov in ji s komunisti vred manjka le pet glasov do večine. Nova vlada se mora boriti z velikimi potežkočami, ker svetovna kriza ni prizanesla tej vzorno urejeni državi, kjer so socialdemokrati izvajali že dolga leta močan vpliv. Posebno Kreugerjeva afera in silni polom, ki ga je povzročil nenadni raz-

(Dalje na 3. strani.)

—Federal Pictures

Kandidat Hoover pri svojem stricu v Des Moinesu. Poročilo ne pove, kaj sta govorila, najbrž pa ga je inženir vprašal, če ve za kašno dobro delo po prihodnjem 4. marcu.

Starost in aktivnost

Splošno naziranje veli, da človek v visoki starosti ni sposoben ustvarjalnega dela. To je zmota, kakor hočemo dokazati z več primeri iz človeške zgodovine.

Hindenburg, nemški državni predsednik, je pravkar dopolnil 85. leto in je še čvrsto pri najbolj odgovornem delu. Masaryk, češkoslovaški državni predsednik, šteje 83 let in jaha še vsak dan svojega belca. Drž. kancelar Marije Terezije je z 81. letom stopil iz službe, a ne zaradi tega, ker bi bil že nesposoben za delo, temveč ker ni soglašal s politiko cesarja Franca. Franklin je bil od svojega 81. leta do smrti središče ameriške ustavotvorne skupščine, Wellington je še po 80. letu odločal s svojim svetom o najtežjih vprašanjih britske vojske, Goethe je bil še z 83. letom čil stvaritelj.

Katon starejši se je z 80. letom pričel učiti grščine, Max Liebermann slika s 85. letom. Voltaire je napisal svojo zadnjo tragedijo s 84. letom, a potem še nešteto drugih del, Goldoni je s 86. letom pričel pisati francoske komedije, Carlyle je bil boben do svoje smrti v 86. letu, Mommsen je napisal "Rimsko državno pravo" z 82. letom, potem še "Monumenta Germaniae." Clemenceau je kazal še z 88. letom nasprotnikom zobe, v isti starostni dobi je bil Auber še ravnatelj pariškega konservatorija.

Gladstonu je bilo 89 let, ko je še rohnel proti Turkom, japonski slikar Kokuzaj in Adolf von Menzel sta slikala še z 90. letom.

Michelangelu je bilo 89 let, ko je še vodil gradnjo cerkve sv. Petra, Aleksander von Humboldt je imel 90 let, ko je še delal na svojem "Kozmosu," Sofokles je z 80. letom spisal "Ojdipa," da dokaže svojo duševno čilost sinovom, ki so ga hoteli dati pod varstvo, Thomas Hobbes je pričel s 86. letom svojega "Behemotha" in ga je dovršil pet let pozneje.

Nevrotični strah

So ljudje, ki jih ponoči nenadoma vzdramijo grozovite sanje in se dvignejo z utripajočim srcem v silnem strahu. Pri teh ljudeh temelji prestrašenje večinoma v hipni spremembi srčnega ritma, torej v čisto nedolžnem vzroku. Od kod pa prihaja ta nenadna sprememba? Ali se je prvotno nerazpoloženje duše razširilo do srca? Ali pa je prvotni vzrok duševnega pojava povsem telesen?

Raziskovanja berlinskega zdravnika dr. Mischa kažejo, da bo druga domneva bolj pravilna. Posrečilo se mu je namreč odganjati stanje prestrašenosti s pomočjo zdravil, ki učinkujejo vendar telesno. Pri tej vrsti strahu gre za tako zvani nevrotični strah, ki nastopa hipno brez vidnega notranjega ali zunanjega vzroka in je pacientu samemu neumljivo. Posledica takšnih doživetij je ta, da živi potem človek v stalni bojazni pred strahom, v bojazni, da ga bo to nerazumljivo spet napadlo.

Iz telesnih znakov teh napadov je dr. Misch sklepal, da se dajo zavirati tudi s telesnimi pripomočki. Začel je rabiti kolinove preparate, torej preparate iz snovi kolin, ki jo nahajamo v žolču. Z eno samo injekcijo je dosegel, da je stanje prestrašenosti minilo že po 5 do 10 minutah in to celo pri bolnikih, ki so že leta in leta trpeli zaradi takšnih napadov in jim ni rabilo nobeno drugo pomirjevalno sredstvo. Dokler jemljejo te preparate, se napadi ne ponavljajo.

Poleg svojega velikega pomena za zatiranje bolezni, ki je prava bolezen našega časa, ima Mischeva metoda še to prednost, da nam znova potrjuje neodvisnost in morda celo nastanek velikih duševnih afektov in telesnosti.

Pretres možganov

Često se sliši in bere, da po padcu ali udarcu na glavo ranjenec običajno izgubi zavest, utrip mu postane počasnejši (do 40 udarcev v minuti) in da prične bljuvati. To so pojavi pretresenja možganov. Krči, mrtvoudi, nerednosti v delovanju srca in pljuč, ki se javljajo čestokrat pozneje, govore za to, da ima pretresenec tudi počeno lobanjo in da krvavi v možganih.

Pacijentu s pretresenimi možgani moramo položiti glavo nekoliko višje zaradi bljuvanja in, če res bljuva, tudi malo na stran. Popolni mir v temni sobi in mrzli obkladki na glavo so najboljši pripomoček, dokler ne dospe zdravnik. Pri lahkem pretresenju naj leži bolnik vsaj teden dni in še pozneje se mora dolgo čuvati. Običajno vstanejo ljudje prekmalu, kar ima lahko neprijetne posledice, glavobol, omedlevice itd.

Cepivo proti bradavicam

Dermatolog br. Biberstein je izumil cepivo, ki odpravlja tako neprijetne kožne bradavice. Cepivo injecira v kožo spodnje lakti, in sicer dvakrat tedensko po 2 desetinki kubičnega centimetra. Po 15 do 20 injekcijah izginejo bradavice popolnoma in metoda se je obnesla zlasti v primerih, ki se nagibajo k recidivam. Cepivo sestoji iz tvari bradavic samih, ki jih zdrobijo v možnarju in obdelujejo potem še s primernimi kemikalijami.

Izumitelju so oponekali, da so njegovi uspehi mogoče samo učinek sugestije, ki včasih tudi zadostujejo za odpravo bradavice. Dr. Biberstein pa je nato pokazal učinek svojega cepiva na govedi, ki je trpela na papilomatozi, goveji bradavični bolezni, in tudi pri teh četveronožcih, ki si gotovo ne dado ničesar sugerirati, so bradavice izginile.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

REDUKCIJA PLAČ OBČINSKIM NAMEŠČENCEM

Za 10% znižane plače. — Varčevanje na vseh koncih in krajih

Ljubljana, 3. okt. 1932.

Ker je denarni položaj v državi še vedno na slabih nogah, je finančni minister izdal navodila o sestavljanju proračunov za leto 1933 vsem mestnim, tržnim in vaškim občinam. V teh navodilih pravi minister, da ni dovoljeno vnesti v proračune nova uradniška mesta, pa čeprav so potrebna, praznih mest ni dovoljeno zasedati z novimi močmi, oddelki in odseki naj združujejo, kjer le mogoče, ker se s tem zmanjšajo izdatki, plače občinskega osebja se morajo znižati za najmanj 10%, honorarji in nagrade za nadure naj se črtajo itd. Le tako bo mogoče znižati izdatke občin in mest ter ohraniti denarno ravnotežje v državi.

Prav tako pa lahko pričakujemo, da bo država spet povišala kake davke ter s tem podražila živila. Gre za "ravnovesje proračunov", pa čeprav ljudje stradajo.

Pred novim političnim procesom. — Dne 4. oktobra se prične v Zagrebu proces proti onim napadalcem, ki so napadli zagrebškega odvetnika in hrvatskega pisatelja dr. Mileta Budaka ter mu prizadejali hude poškodbe, zaradi katerih se je dr. Budak zdravil dolgo časa v bolnici. Dr. Budak je opozicijonalec, napadalci pa so člani nacionalistične organizacije. Ko so ljudje na ulici zgrabili napadalce koj po dejanju, so jih morali na posredovanje policije izpustiti in so imeli ti ljudje celo sitnosti zaradi tega. Verjetno je torej, da bodo napadalci malo kaznovani.

Žrtvi naših planin, koroškemu Slovencu Petru Krajnarju iz Borovelj so nad Tržičem v severni steni strme "Pridige" vzidali spominsko ploščo. Kakor smo poročali, se je Krajnar na tej steni smrtno ponesrečil dne 14. avgusta tega leta. Bil je velik prijatelj naših planin in pogosto je s svojimi tovariši prihajal čez mejo v naše planine, kjer je našel smrt. Ploščo so vzidali člani boroveljskega Društva slovenskih diletantov, katerega delaven član je bil tudi pokojni Krajnar.

Požar na Jesenicah. — Pred nekaj dnevi zvečer je začelo goreti fabriško poslopje tovarnarja Teršana na Jesenicah. Hitro so prihiteli gasilci, ki so morali napeljati cevi v Savo, da so lahko začeli gasiti. Kmalu so ogenj omejili, sosedne objekte pa ubranili plamenov. Fabriška streha je pogorela, pogorelo tudi precej inventarja, pogorela je šupa in nekaj barak. Velike škode ni.

Mlad napadalec. — Dne 26. septembra se je zgodilo. V vasi Vosku pri Sv. Marketi ob Pesnici. Posestnica Senekovičeva je naprosila soseda Franca Čepa, da je prišel rezat dva prešiča. Ko je delo končal, je šel domov. Ko je prišel Čep k svoji hiši, je opazil svojo ženo, ki mu je prišla iza vogla naproti. Tedaj pa je planil iz mraka mladoletni fant Jože Klemenčič ter udaril s kolom ženo po glavi. Čep je priskočil k ženi, a tedaj je Klemenčič udaril tudi njega. Napadalcu se je pridružil še brat Ivan Klemenčič, ki je začel obdelovati posestnika Čepa z nožem. Šele ko sta oba fanta izginila, so prišli na pomoč Senekovičevi ter spravili oba ranjena v njuno hišo. Žena Marija se ves teden ni zavedla ter je 1. oktobra podlegla poškodbam. Čepovo stanje pa je prav tako resno. Orožniki so oba napadalca, ki sta še mladoletna, aretirali ter odvedli v zapore. Zakaj sta to dejanje izvršila, ni znano.

Zaradi brezposelnosti hotel v smrt. — V Zagrebu so zadnji hip potegnili iz Save nekega mladega človeka, ki se je v samomorilnem namenu pognal v Savo z mostu. Uslužbenci bližnjega kopališča so ga v zadnjem hipu rešili. Slučajno v bližini navzoči zdravnik mu je nudil prvo pomoč ter ga spravil k zavesti, nakar so ga odpeljali v bolnico. Tamkaj so ugotovili še, da je pred skokom v Savo izpil samomorilni kandidat večjo količino ocetne kisline. Gre za 27-letnega Ivana Eržena, po rodu iz Ljubljane. Bil je dolgo časa brez dela in zaslužka ter je hotel v obupu v prostovoljno smrt.

Požar na Dravskem polju. — V Rošnji pri St. Janžu je nastal ogenj v gospodarskem poslopju posestnika Tementa. V poslopju sta bila dva živinska hleva, listnjak, skedenj in drvarnica. Vse je pogorelo do tal. Vnela se je tudi šupa soseda Goloba Ivana ter tudi pogorela. Tement ima škode okrog 39,000 Din, Golob pa tudi nekaj tisočakov. Obema je namreč pogorelo tudi precej orodja.

Ustrelil ga je. — V Vitanju je položil izpit za krojaškega pomočnika vajenec Alojz Kovše iz Brezna. Po izpitu se je na kolesu odpeljal proti Slapernikovi gostilni, da bi s prijatelji proslavil ta dan. Ker je eden od njiju vozil po levi strani, je zadel v Kovšeta. Vnel se je prepir, ki se je polegel čez čas in je Kovše odpeljal dalje. V gostilni se je zabaval ob vinu s prijatelji. Kmalu pa sta prišla ona dva kolesarja tudi v gostilno. Ko je Kovše odhajal, je stopil eden od obeh kolesarjev za njim na cesto ter oddal strel iz revolverja. Krogla je Kovšetu predrla pljuča ter so ga naglo odpeljali v celjsko bolnišnico, a je malo upanja, da bi prebolel poškodbo. Napadalec K., čevljarski mojster, je izginil ter ga orožništvo še ni aretiralo.

Utonil v Ljubljanici. — V Spodnjem Kašlju pri Ljubljani je utonil v Ljubljanici 28-letni posestnikov sin Janez Tomšič. Pred leti ga je brcnil konj v glavo ter ima od takrat večkrat božjastne napade. Hodil pa se je vsak dan kopat v Ljubljanico. V soboto 1. oktobra popoldne pa ga je v Ljubljanici prijela božjast ter je utonil. Nesrečo so opazili ljudje, a preden so prišli do njega, da bi ga rešili, je že utonil. Na breg so potegnili truplo. To se je zgodilo nekaj ur pred pogrebom njegove stare matere. Zaradi tega se je pogreb zakesnil. A ko so krsto s starko dvignili z mrtvaškega odra, so položili nanj krsto s sinovim truplom, grob stare matere pa so pustili kar odprt, da čez dva dni položijo še vnuka k nji v zemljo.

Profesorjev manjka. — V počitnicah, pred otvoritvijo novega šolskega leta, so imeli prosvetni uradi polne roke dela: polno profesorjev je bilo odpuščenih, drugi spet penzijonirani in mnogi po kazni prestavljeni. Druge je bilo treba spet premeščati, ker je bila ena ljubljanska gimnazija ukinjena. Posledica? Obe realni gimnaziji sta prenapolnjeni, a v obeh manjka zadostno število profesorjev. Prva realna gimnazija ima 1570 dijakov in 35 razredov! (Iz tega moštva bi se dale narediti tri normalno-številne gimnazije!) Profesorjev je 48. Za posamezne predmete je komaj po en ali po dva profesorja, tako da potrebuje zavod nujno še kakih pet učnih moči. Težje je stanje na II. gimnaziji. Tu je 1080 dijakov v 23 razredih, a komaj 18 profesorjev. Kako zdelujejo svoje delo profesorji, je kar čudež. Tu je namreč potreba še enkrat toliko profesorjev. Najmanj 18 bi jih bilo še treba. Kako pri takem pomanjkanju učnih moči in prezaposlenosti profesorjev trpi pouk, ni treba poudarjati. Brezposelnih profesorjev pa je na stotine, mladih in starejših, katerih mnogi so bili vrženi na cesto zaradi svojega političnega prepričanja.

Dogodek z otrokom. — Pred nekaj dnevi smo pisali, kako je prišla na mariborsko policijo gospodinja Matilda Merkuševa z okrog 18 mesecev starim otrokom ter izpovedala, da ga ji je izročila neka ženska na trgu v varstvo, češ, da mora v trgovino in da se takoj vrne. Ženske pa potem ni bilo več. Policija je otroka izročila Dečjemu domu. Ker pa je bil otrok bolan, so ga morali dati najprej v bolnico, kjer pa je otrok čez nekaj dni umrl. Ker pa se je otrok zdel bolničarkam znan, je bila zadeva z neznanim otrokom kmalu pojasnjena. Otrok se je rodil pred poldrugim letom delavcu Beletu Janezu na Pobrežju. A ker je imel doma še kopico otrok, dela pa nobenega in ne podpore, je otroke odvedel na občinski urad ter izginil. Občina je potem razdelila otroke med dobre ljudi. Tako je dobila tudi Markuševa enega, tega najmlajšega. A ker mož ni bil zato, da bi tega otroka vzela za svojega, je gruntala žena, kako bi se otroka zlepa znebila. Pa ga je zanesla na policijo ter si izmislila tisti dogodek na trgu. Markuševa sama je zdaj vsa skesana dejanje priznala.

Samomor nad Tržičem. — Na podu posestnika Pavšelna v Lomu nad Tržičem se je ustrelil njegov hlapec Jože Meglič, star 22 let. Poškodoval se je pred časom v gozdu ter ni bil več sposoben za težje delo. Pa ni dobil polne zaposlitve ter si je v obupu pognal kroglo v glavo. Klerikalni "Slovenec" naivno pravi da je bil fant pač versko mlačen in ni kazal zanimanja za cerkev in si zato ni znal najti pomoči v veri. Kadar pa se kakšen zelo veren človek sam ubije — into se ne zgodi redko — takrat "Slovenec" nikoli ne zapiše, da se je ubil, ker tudi v veri ni našel pomoči.

Državna stranka deluje . . . Krajevna organizacija edine dovoljene stranke (Jugoslovanska kmečka radikalna demokracija) na Prulah v Ljubljani je začela delovati: v nedeljo 9. t. m. priredi namreč v neki gostilni tekmovalno kegljanje in balincanje. Zmagovalci prejmejo jance, prašičke in goske. Somišljeniki so povabljeni! Pa naj še kdo reče, da ni pri nas političnega delovanja . . .

Kaj vse se je v Jugoslaviji podražilo in kaj pocenilo

Mnogi podjetniki prihajajo skoroda vsak mesec pred delavce s predlogi ali odredbami, da jim znižajo plače, češ, da so se tudi mnoga živila pocenila in da se ceneje živi.

Poglejmo: Pred kratkim je skupščina izglasovala povišanje trošarine sladkorju in elektriki, zaradi česar se je to dvoje podražilo. Podražila se je moka, podražil se je riž, povišal se je prometni davek, tudi se je povišala poštnina, podražile so se cigarete (samo slabše sorte, ki jih kadijo delavci in uradniki!). Država je uvedla nov davek na luksuzne predmete, ki so pa prišteli k njim tudi mnogo predmetov, ki niso luksuz, marveč življenjsko potrebni. Ob začetku letošnjega šolskega leta je država uvedla novo šolnino za obiskovanje šol, polaganje izpitov, izstavljanje izpričeval itd. Tega doslej nismo poznali. Poštne položnice so se podražile, povišala se je cena čekom, takse na račune in objave, cena manufakturnemu blagu, ki spada povečini med "luksuzne predmete" (po novem, zgoraj omenjenem zakonu.) Zaradi zvišanega poslovnega davka se bodo polagoma zvišale cene tudi vsemu ostalemu blagu!

Kaj se je še povišalo? Povišala se je plača narodnim poslancem za 50 Din na dan, in to takrat, ko so glasovali za podražitev sladkorja!

Kaj se je znižalo? Znižale so se plače, znižalo se je število hranilnih vlog v denarnih zavodih, znižal se je obtok denarja in likvidnost v denarnem prometu sploh. Skrajšale so se cone za potniško tarifo na železnicah. Znižala se je dvakratno nakupovalna moč prebivalstva: prvič zaradi znižanih dohodkov, drugič zaradi podražitve mnogih živil in potrebščin. Znižala se je cena pridelkom naših kmetovalcev, znižala se je cena goveji živini, ki jo pogosto prodajajo po 1 Din za kilo. (Lepo kravo morajo prodati za 300 do 400 Din). Meso v mesarijah pa se ni mnogo pocenilo.

Kaj se je še povišalo, pomnožilo? Razmnožilo se je gostobesedno čenčanje o zaslugah narodnih voditeljev, ki da uspešno delujejo za dobrobit.

In povečala se je armada brezposelnih.

(Arrrmada — v besedi je nekaj bojnega!)

(Podatki po X.—u.)

Zamera

— Rad bi vedel, s čim sem se zameril ženi, že tri dni me ni pogledala.

— Ali se nisi prepiral z njo?

— Ne.

— In še vprašuješ, zakaj si se ji zameril.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

(Nadaljevanje s 2. strani.)

pad kraljestva tega denarnega kralja, sta potisnila deželo v težko finančno krizo. Toda obenem je ta polom uničil zadnji ostanek ljudskega zaupanja v kapitalistični sistem. Tudi Danska napreduje skokoma pod vzornim vodstvom močne socialistične stranke in njenega voditelja Stauninga, ki je obenem ministrski predsednik, z močno oporo socialističnih ministrov v vladi. Na daljnem severu, v teh dveh modernih državah, katere je socialdemokracija rešila pred vojno nevarnostjo leta 1914 in kasneje, koraka proletariat s silno odločnostjo proti popolni zmagi.

Tudi Španija napreduje skokoma, pod močnim vplivom socialističnim članov vlade. Tudi ta dežela se bo otresla v doglednem času uničujočega vpliva po korumpirani duhovščini in plemstvu pokvarjene katoliške cerkve, katera je zatajila vse ideale tesarjevega sina in se ponižala na stališče navadne dekle parazitskega vladajočega razreda.

•

Tako živimo sredi silne revolucije. Na vseh straneh se podira mogočna stoletna stavba kapitalizma. Najmočnejši stebri tega krivičnega, nemogočega družabnega reda se podirajo. Kriza širom sveta sega čedalje višje in vleče za seboj v prepad čedalje širše kroge meščanstva in sedaj še tudi denarne mogotce same. Propadajoči vladajoči razred se skuša posluževati raznih reform, skuša krpati in izboljšavati to gnilobo, toda zaman — kapitalizma se ne more izboljšati, ne reformirati; rešitev je mogoča edino le potom popolne izpremembe družabnega reda, kar bo tudi večina delovnega ljudstva spoznala v doglednem času — in potom bo zavladal socializem. **Spartak.**

Poziv!

Cleveland, O. — Svetovna kriza, ki je zadela tudi Ameriko, se nadaljuje in nobenega znaka ni, da bo kmalu minila. Meščanski kapitalistični politiki se trudijo in obljubujejo povratek normalnih časov že skozi tri leta. Mi pa vemo, da se razmere vsaki dan poslabšujejo in da je nakupovalna moč delovnega ljudstva vedno manjša.

Prizadeti so vsi sloji, razen kapitalistov, kateri še vedno dobijo nove trike; s koruptno manipulacijo si prisvajajo narodno bogastvo.

Nad dvanajst milijonov brezposelnih v tej deželi trpi pomanjkanje in bedo in drugi milijoni so na poti, da jih zadene ista usoda. Farmarji kot mali trgovci propadajo; delavci, ki so leta in leta varčevali, si postavili svoje lastne domove, so jih izgubili ali pa so vsaki dan v skrbeh, da se jih izžene iz njih domov. Drugi zopet so, ali zgubili svoje prihranke v propadlih bankah ali v večletnem nezaslužku porabili iste.

Nahajamo se v času, ko si bo ameriško ljudstvo volilo zveznega predsednika in v več državah governerje, zvezne senatorje, kongresnike in druge zastopnike. Političarji obeh starih strank, republikanci kot demokrati, se borijo za svoja korita in obljubujejo državljanom vse mogoče izboljšave, katere ostanejo — seveda — samo obljube, s katerimi zavajajo ljudstvo. Njih programi ne vsebujejo nič kar bi moglo izvleči voz iz blata kapitalističnega gospodarstva. V teh kritičnih časih ima edino socialistična stranka program oziroma načrt, potom katerega bi se zamogelo urediti obstoječe razmere brez večjega trpljenja.

Socialistična stranka je postavila svojega predsedniškega in podpredsedniškega kandidata. To sta Norman Thomas in James Maurer. Sposobna, iskrena in izkušena borca sta v delavskem gibanju. Poleg teh je soc. stranka postavila v 44 državah Unije svojo listo drugih kandidatov. Torej nudi se nam prilika z glasovnico protestirati proti obstoječim razmeram; zgraditi močno opozicijo, s katero bodo morali kapitalisti računati. V krajih, kjer se je socialistično gibanje že utrdilo in ukoreninilo, smemo tudi že računati na uspehe.

Socializem — zamisel popolnejše človeške družbe — mlad, pred nedavnim Amerikancem skoro nepoznan in potom meščanskega časopisa obsovražen, je tudi v tej deželi pričel dobivati tla in gotovo je, da bo tudi tukaj, kot po vsem svetu, dobil svoj razmah in izvršil svojo zgodovinsko nalogo. Drugega izhoda itak ni.

Kampanjski odbor soc. kluba št. 27 JSZ v Clevelandu, kot del ameriške soc. stranke, poziva vse Slovence, Hrvate in Srbe, in to kot ročne in umske delavce, profesionalne obrtnike, farmarje in trgovce, moške kot ženske, da gredo 8. novembra na volišče in oddajo svoje glasove socialističnim kandidatom in s tem store svojo sveto dolžnost napram samemu sebi, svojemu bližnjemu in svojim potomcem in zaeno preprečijo val fašizma, kateri tudi v tej deželi dviga svojo glavo.

Ni nam treba tukaj opisovati terorizem in trpljenje, katerega je deležno ljudstvo v Italiji pod fašizmom. Znano vam je. Tujzemci bi bili v tej deželi še posebno prizadeti, zatirani in preganjani. Mi vsi vemo, da so ne svoj čas pojavljale organizacije kukluksovcev, ki so postopale skrajno surovo napram organiziranim delavcem. Kaj dela kapitalizem s črnci na jugu in z delavci, ki se bojujejo v štrajkih za svoje pravice?

Pozivamo vas, da se otresete vseh predsodkov, kateri so vam bili vcepljeni proti socialistom od ene ali druge strani, da glasujete pri prihodnjih volitvah za socialistične kandidate. Vabimo vas tudi, da postanete člani socialistične stranke in pristopite h kakemu slov. soc. klubu, katerih je sedaj šest v Clevelandu, ali pa k angleško govoreči postojanki, da s tem postanete aktiven bojevnik v vrstah razredno zavednega delavstva za svoje pravice — dostojno življenje človeka.—**Kampanjski odbor kluba št. 27 JSZ.**

HAMBURG-AMERICAN LINE NAJAVLJA BOŽIČNE IZLETE V JUGOSLAVIJO

Hamburg-American Line je izbrala parnika ALBERT BALLIN in HAMBURG, dve svoji najbolj znani ladji za to-letne božične izlete.

Dne 10. decembra bo odplul AIBERT BALLIN iz New Yorka z veliko skupino izletnikov, namenjenih v Jugoslavijo in Centralno Evropo, pod vodstvom Mr. Ernsta Zimmera, člana družbinega newyorškega urada.

Dne 14. decembra bo odplul HAMBURG iz New Yorka z drugo skupino proti Jugoslaviji in Centralni Evropi, v spremstvu Mr. Williama Koenigsmanna, člana družbinega čikaškega urada.

Oba parnika bosta dospela v Evropo dovolj zgodaj, da bodo dospeli potniki na svoj cilj začasno do božičnih praznikov.

NA PRODAJ JE

štiri-sobna hišna oprava za družino in se dobi po nizki ceni, ki pa mora biti prodana najkasneje v teku 14 dni. Oglasite se na naslov pri Prosveti, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Rockwell 4904.—(Adv.)

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Ivan Jontez:

Imigrant Janez Mihevc

Odločil se je za prvo: "Pojdem, poskusim lahko. Sit sem že tega vednega beganja in stikanja za delom! Slabše menda ne bo zame na farmi kakor tukaj v mestu. Poskusi se lahko: če bo šlo, bo šlo, če ne, pa ne."

2.

Kraj je bil res prijazen; plodna polja, v marsičem zelo slična domačim poljem, zeleni gozdovi in čedna farmarska bivališča, raztresena po polju liki otočki v zelenem morju. S svojo novo okolico se je Janez brž sprijaznil. Delo je bilo sicer težko, vendar mu ni delalo večjih preglavic. Edino molža se mu je upirala izpočetka; Janez je namreč videl dekle v starem kraju mlesti krave, vendar sam tega ni bil nikdar poskusil in zato ni vedel, da je tudi to opravilo precej težavno, posebno še zo novinca.

Prvo jutro na farmi mu je molža delala hude preglavice. Gospodar je bil pomolzel že devet krav, Janez se je še vedno mučil s prvo. Fant je vlekel, cukal in stiskal, toda mleko ni in ni hotelo iz vimena.

"Zlodja, nisem mislil, da je molža tako težavno opravilo!" je godrnjal ter si z rokavom brisal potni obraz.

Gospodar se je smehljal: "Počasi, John, se boš že privadil. Na roke je težje mlesti kot s strojem."

S temi besedami je izvabil Jonezu opravičilo: "Res je tako — in jaz znam mlesti le s strojem . . ." Kakšni so stroji za molžo, Janez seveda ni vedel.

Gospodar pa ga je smehljaje se bodril: "Nič ne dene, se boš že privadil."

Toda, sicer do skrajnosti potrpežljivo kravo je končno minila vsa njena krepostna potrpežljivost, kajti Janez jo je molzel le predolgo; z odločno kretnjo zadnjih nog je položila Janeza na hrbet, dvignila rep ter zbezljala skozi odprto leso na pašnik. Posoda z mlekom se je prevrnila na Janeza.

Fant ni vedel, ali bi se jezil ali smejal. Odločil se je za slednje. "Končno kravi ne morem zameriti, da se je naveličala utrudljive molže; saj sem je tudi jaz sit za danes," se je smejal.

V nekaj dnevih so težave zaradi molže odpadle; Janez se je privadil tudi temu in kmalu je molzel vseh deset krav sam.

Po nekaj tednih večjih in manjših neprilik je bil Janez prilično upeljan v vse podrobnosti svoje nove službe in delu se je bil že nekam privadil. Delali so deset ur dnevno—desetURNEGA delovnika so se držali vsi tamošnji farmarji, vsled česar jih je imel Janez za dokaj pametne ljudi. Edino osamelost mu ni bila po godu. Čez dan, na polju, je bil brez malega zmerom sam, zato se je pri delu vražje dolgočasil. Če bi bil imel kakega tovoriša, bi se bil lažje sprijaznil z novo okolico in ljudmi, tako pa mu je bilo včasih prav težko pri duši. Domotožje, ki ga doslej ni posebno nadlegovalo, ga je začelo kruto mučiti. Pri delu so mu uhajali pogledi po okolici, ki jo je v mislih primerjal z Gorenjsko, toda s slabim uspehom. Ej, Gorenjska je drugačna dežela, lepša, prijaznejša, mikavnejša in bolj domača! . . . In kadar je ob večerih posedal pred hišo in strmel v nočno nebo, mu je bilo še težje. Spomini tistih lepih, mehkih noči, ki zvene prijetnega čričanja murnov, kvakanja žab v vaški mlaki in petja fantov na vasi; spomini, ki tavajo po poljskih stezah, se lovijo med debli v tiho noč pritajeno šepetajočega gozda in hitijo proti sosednji vasi; ki tam postavajo pod okni, na katerih pomežikujejo v zvezdno noč živahne dekliške oči; ti in še drugi podobni spomini, vsi grenkosladki in neprijetno-prijetni, so parali srce Janezu ter ga vabili nazaj, na solnčno Gorenjsko. Toda Janez se ni mogel odzvati tem prijetno zvenečim vabilom, čeprav bi bil največkrat takoj pripravljen odkuriti nazaj odkoder je prišel. Njegova usoda je bila za nedogleden čas priklenjena k tujini in temu se je moral pokoriti, rád ali nerad—usoda ne vpraša, temveč se mimo vseh tihih in glasnih protestov in bolečih hrepenenj neprestano, brez odmora dalje izvršuje.

Toda to domotožje, ki se je izprva javljalo glasno, kričeče in boleče, je polagoma prešlo v nekaj tihega, sicer še bolečega, vendar skrito globoko v duši, odkoder se je javljalo pritajeno, jedva slišno kakor žalna pesem v sivi davnini prestane bolečine. Je že tako: vsaka živa stvar se mora prilagoditi izpremenjeni okolici in razmeram ali pa poginiti; človek, kot eno najbolj trdoživih zemeljskih bitij, se vsemu privadi in vedno zna prilagoditi svoje življenje novi okolici in razmeram. Janez ni bil nikakršna izjema: vsemu se je privadil dokaj hitro in življenje mu je bilo s tem olajšano.

Gospodar, še mlad fant, njegov šepavi brat in njuna mati, ki je gospodnjila, so bili na moč prijazni z njim; sosedje niso bili nič manj prijazni, tako da se je Janez po nekaj tednih počutil precej domačega med njimi. Posebno pa mu je začelo ugajati v novem kraju, ko mu je začela vračati tople poglede dvaindvajsetletna sosedova Zofka, čedna in živahna mladenka. Dekle mu je "padlo v oči" takoj drugi teden, ko ga je gospodar "posodil" sosedu za dva dni; fant je bil zdrav in si ni mogel pomagati, če so mu oči obvisele na zdravi, stasiti mladenki, ki je bila vrh tega še jako prijazna in zgovorna z njim in ga znala tako lepo pogledati, da se je v njem vse začelo razburjati. Nu, počasi sta se bolj in bolj seznanila in nazadnje sta si celo zaupala, da se imata rada, kar je seveda obadva osrečilo. Začele so se sanje o srečni bodočnosti, ki jih sanjajo pač vsi zaljubljenci, bilo je govora tudi o skupnem, zakonskem življenju in spomini, ki so preje mučili Janeza, so se morali spričo tega umakniti v temne, s pajčevinami prepredene kotičke njegove duše. Ljudje smo že taki, da v trenutni in bolj ali manj dozdevni sreči radi pozabljamo vse drugo in Janez je bil od svojega rojstva pa do smrti pač zgolj navaden človek; čudna mešanica boljših in slabših lastnosti, ki jo kljub strašni nepopolnosti imenujemo — krono stvarstva.

Toda sanje so bile in vedno bodo zgolj sanje. Včasih se uresničijo, to moramo priznati, toda največkrat nam ne preostane drugega kot zaviti jih v svilen papir in prevezati s plavim trakom, nakar jih spravimo v skrinjico lepih spominov in pozabimo . . .

Najprej so se razblinile sanje o skupnem življenju; Janez in Zofka sta morala kaj kmalu spoznati, da se ne bosta mogla poročiti, dokler si Janez ne najde boljšega dela — s tridesetimi dolarji mesečne plače se ne da izhajati. Kaj storiti? Janez je menil, da bi bilo najbolje, če bi se vrnil v mesto ter si skušal najti boljše plačano delo in Zofka mu je pritrdila, češ, drugega jima ne kaže. Ko si najde delo, pride ona za njim in potem se seveda poročita. Kako enostavno in preprosto!

(Dalje prihodnje.)

Herbert Becker:

MORALA

Odtrgan od telesa Pi, vržen na hrbet, od blazne bolečine iz ven sebe, brez obrambe in slep proti krvi žejnemu nasprotniku, ki mu trga obleko s telesa. Gledajoč ujedi v prsa, ramena, vrat in lice. Nazadnje, globok ugriz v roko, katera se je brez moči dvigala v obrambo. Žila odvodnica na roki je raztrgana. Krump se zgrudi, obrne se še nekajkrat in čez par minut je končal radi izgube krvi. Zmagonosna doga sita od krvi zalaja nad svojo mrhovino.

V velikem salonu za sprejemanje v vili je pravkar zasedal "Komite za ublažitev seksualne bede mladine" pod častnim predsedništvom fabrikanta čokolade. Zapisnik je vodil upokojeni general, kateri je tu našel novo polje dela za svojo na bojnem polju često preizkušeno človekoljubnost. Pravkar je končal letno poročilo, ko je prečital dolgo tabelo posameznih slučajev, pri katerih se pripominjajo prosvetne brošure, osebna nagovarjanja in prisilno nagajanje na moralno življenje. Tisti, ki ne bi vedel, za kaj gre, bi mislil, da čita listo kazni predvojnega polka.

"Številka 46. Adam Polak, večkrat kaznovan radi nemoralnosti. Predan mu je pravilnik komiteja. Resno mu je zagroženo, če se ne poboljša".

"Številka 47. Ludvik Štir, predan oblastem kot nepoboljšljiv. Predlagan v poboljševalnico".

Mali šolski svetnik že delj časa nemirno gladi svojo bradico. Najprej je general napravil nekaj grobih gramatičnih napak, a zatem njemu ne ugaja ta kategorična obsodba. Strašno nepedagoško. Ko je general znova prišel v navskriž s sintakso, se šolski nadzornik dvigne, se zravna, križem potegne z ustnicami in začne na obe plati učiti s pedagoškim kazalcem.

"Elem — gospe in gospodje, iz poročila na žalost vidite, da seksualna beda mladine kljub našemu požrtvovalnemu delu vsak dan narašča. Samo v mojem okraju objokujejo gospodje kolegi zadnji čas tri samomore iz seksualnih razlogov, elem. — Kaj je treba storiti proti temu, elem —? Treba se je povrniti k moralnim idealom vzgoje iz pedagoške preteklosti, naravno, na krščanski podlagi. Potrebno je upozoriti na čiste moralne primere, kakor — elem — Kista, Hermana Šeruskega, Bismarka, Zepelina in nedavno umrlega profesorja Latenagela, zavreči vse moralno temne pojave iz zgodovinskega pouka kot na primer novemberski škandal —".

"Z eno besedo: državni šolski zakon!"

Srdito ga prekine sanitetni svetnik. Njega jezi oskosrčno, prazno blebetanje brade. Kake zveze ima zgodovinski pouk s seksualno bedo mladine? Ti bedaki morajo povsod dobiti svojo strokovno klofuto. — Celo stvar bi bilo treba predati kakemu izkušenemu zdravniku. Treba je osnovati dom za tiste, ki so seksualno nevarni z nekoliko zdravniki-specijalisti, da se vrše psihoanalitični eksperimenti. Komite bi moral dati samo nasvete, kako naj se dobe sredstva za dom. Ostalo je treba prepustiti njemu. Te misli je v kratkem predložil komiteju.

Pri besedah "dobiti sredstva" se zasveti v očeh gospe dvornega maršala na razpoloženju. To je njen specifikum!

Stara dama, polna, temperamentna, je bila še pred vojno desna roka njenemu Veličanstvu, carici, v vprašenjih pomaganja revežem. Pozna človekoljubno delo še iz njene sijajne dobe. Treba je prirediti dobrodelne svečanosti. Društvo je treba klicati po činu. Visoke vstopnice, povišanje cen pijačam in sladkarijam v dobrodelne svrhe. Poljub na lepe visokorodne ustne stane stotak, poljub na koleno iste — tisočak. Ona pozna toliko vabljivih zadovoljevanj, za katera gospoda zelo rada pusti, da se jim izpraznujejo mošnje. Naravno, vse to je za "ublažitev seksualne bede mladine". Cela metropola se mora diviti seksualnim dobrodelnim svečanostim gospe dvornega maršala, a pri tem zmerom: haut gaut.

"Mar ne, gospod monzistorijalni svetnik —".

Z ljubeznivim nasmehom spoštovanja se obrača dostojnemu svečeniku, kateri se je naslajal s svojo havano in blago naklonjenostjo odobraval vsak predlog.

Predsednik, fabrikant čokolade, se nemirno vrti na svojem stolu. Naskrivaj pogleduje na uro. Skoraj pol sedmih. Neumno blebetanje traja že tretjo uro. Stari ljudje ne morejo tu, naravno, nič zamuditi. Ah, on se je za ob osmih domenil s Pi. Po kratki večerji jo bo privedel v vilo. Danes ima poseben apetit na njene perverzne noge. Od silne seksualne lakote mu je že postalo mučno. Tu ne pomaga nič razen konjaka, a potem ljubavno opijanje a la parisien.

Sredi navdušenega pripovedovanja gospe dvornega maršala o človekoljubni svečanosti Njenega Kraljevskega Visočanstva v korist obdarovanju otrok iz vzhodne Afrike vpade precej nejevoljno z zaključno besedo. Doseglo se je sporazumljenje v nadaljnjem delu komiteja, osnovanje doma za vzgojo na krščansko-pedagoški medicinski bazi. Sredstva je treba dobiti s človekoljubnimi svečanostmi. Vešči roki njene excelence se izroča aranžman. On sam ponudi za fond tri tisočake in slaščice. V zahvalni "ah" se vmeša divje in veselo lajanje doge, ki je prihajalo z vrta. Fabrikant pohiti k oknu. Opazi obrise dveh nepremičnih človeških teles. Žalosten zastoka. Pozove komite. Žolčna vprašanja in slutnje. Zvonijo sluge. Sprašujejo ga, a potem ga pošiljejo, da pogleda, kaj je. Pripelje šoferja, ki kliče komite na pomoč.

Z avtomobilsko lučjo in z nekoliko revolverji se oprezno plazi prestrašena družba drznim napadalcem nasproti.

V polkrogu so tajinstveno obstopili sklonjene obraze. Z naperjenim orožjem so jih nekolikokrat pozvali, naj se podajo. Molčanje. Doga je preskakovala preko nepremičnih teles v svetlobi luči, kar jih nazadnje prepriča, da ni nevarnosti. Previdno se približajo. Nem pogled, čudenje, groza nad raztrganim Krumpovim truplom. Isti hip vzkrik milostljive dame in fabrikanta čokolade, ki sta v dekletu na tleh spoznala Pi. Stokajoč se vrže gospa dvornega maršala na očividno, ubito, in prisluškuje utripanju srca. — Strašno! Vsekakor nepričakovano napadena na izprehodu v cvetu mladosti. A njeno brezhibno figuro so smatrali za glavno atrakcijo svečanosti: v lahki tenčici igra s trebuhom. Vstopnica dvesto mark. In zdaj je ona žrtev prostaškega seksualnega zločina. In to v živahni ulici!

Zdravnik jo nalahno odrine kakor kokljo, ki kokodaka nad mrtvimi piščeti. Prisloni slušalko. Sliši, kako tolče srce. Strese nekoliko kapljic vode po sencih.

Pi odpre svoje mandeljnaste oči in začudeno pogleduje okrog sebe — na veselje vseh prisotnih. Posebno gospe dvornega maršala, po želji katere se bo zdaj lahko izvedla človekoljubna igra s trebuhom in po želji fabrikanta čokolade, kateri se je bal, da bo brez pomoči kompromitiran kot bigamist radi seksualnega uboja, ki je bil preračunjeno izvršen prav pred vrati njegovega vrta nad Pi. Zdaj bodo nesrečnici verjeli vsako neumnost, ker zakaj neki je bila prav pred njegovimi vrati napadena.

Med tem, ko se je pričela zavedati, ji je z očmi govoril, da je treba, da se napravi, kakor da ga ne pozna in da si izmisli neko bajko o njenem slučajnem sprehajanju v bližini njegove hiše in da se kavalirsko trudi, kakor da je ne pozna, da ji ponudi posteljo, osveženje, kopalnico in telefon. Med tem se je Pi takoj znašla in je z močnim dramatskim naglasom ponovila kratek opis nasilja iz nekega moralnega romana, v katerem igrajo vlogo prezrta ljubezen, pismene pretnje in besna borba na življenje in smrt. Za ta čas je zdravnik pregledal Krumpa in ugotovil krvavenje radi ugriza v žilo. Potem se je obrnil k fabrikantu čokolade s prošnjo, da bi se truplo zadržalo v hiši, dokler se ne obvesti policija in ne pride rešilni voz.

Srdit protest radi tega vprašanja.

Kaj? Imeti truplo takele zveri magari eno minuto v pošteni hiši —? Tla bi se nikdar ne mogla oprati, če bi na njem ležal takle izvržek, ki je nasilno hotel zadovoljiti svoje grdo poželjenje na nekem nezaščitenem in slepem bitju, poleg tega še dami iz prve družbe. Za takle kos trupla ne obstoji pijeteta. Ta brutalni divjak tudi ni drugega zaslužil, kakor da ga raztega pobesneli pes. Njegov sultan je imel več moralnega čuta kakor ta popolnoma divji in neodgovorni fant. Na najbližje gnojišče z njim, da tam nepokopan segnije!

Gospa dvornega maršala navdušeno aplavdira in obračajoč se k celemu komiteju naglaša še enkrat, kako zahteva ta slučaj potrebo čimprejšnje človekoljubne svečanosti "za ublažitev seksualnega nagona mladine". Pri se polna navdušenja smeje Pi, kakor da hoče že s tem dobiti njen pristanek. Že v kopalnici ji daje delikatno poslanstvo za človekoljubno igro s trebuhom, ki obeta biti vaba cele sezone.

General zamišljeno gladi svojo špičasto brado a la Viljem in lakonsko pripomni:

"Ha, fante, zrel si za vojaka. Brez vojaške dresure brezupna propast. Vsakemu staremu vojaku je jasno, da primanjkuje današnji mladini splošna vojaška obveznost.

Mar ne, gospod vojni svečenik? — se obrača na desno k svečeniku, ki se naslaja nad svojo havano, ki po stari navadi vse odobrava. Sanitetni svetnik je ostal pri truplu. Odvratno mu je to blebetanje o milosrčnosti, iz katere se bodo zgoraj spet norčevali, dočim so ti naduti prijatelji človečanstva nasproti mrtvim gluhi za prvi zakon: spoštuj bližnjega! Niti eden ni vsaj nekoliko občutil svoje dolžnosti. Smešno je verjeti, da more ta komite napraviti kaj pozitivnega, ko so mu tuja prava socijalna čuvstva. On edini sploh razume problem in ga jemlje kakor treba: Dom za seksualne zločince. Psihološka praksa zdravljenja. Tedaj bi se mogli izbegavati neurejeni slučaji. Spomni se mrtveca. Njegova zdravniška dolžnost je, da obvesti oblasti, naj odstranijo truplo. Z enim pogledom gre preko s krvjo oblitega obraza Krumpovega. Spet odkrije, kar je prej površno opazil pod raztrganim klobukom in s krvjo oblitim licem izkažen in otopel izraz, kakršnega ni še pri nobenem truplu videl: mrtvec se smeje!

Nehote se mu je zazdelo, kakor da se njemu smeje. Ali se mu mar ne smeje mrtvi človek? Njegovim načrtom, "za ublažitev seksualnega nagona mladine?" No, prosim vas, človek, pokažite mi kako boljšo metodo!

Mrtvec se neslišno smeje. Ali njegov smeh krvavo biča čas. — Bedaki, z vašo milosrčnostjo boste prevrtali to tuberkulozno telo, ali ne vidite, da je vsa ta masa do stržena trhla. Ali vas nič ne moti ta smrad? Ali ste že tako gnili, da ne morete več razločevati svežesti od trhlosti?

Pa če bi na vsakem vogalu bil po en dom "za ublaževanje seksualnega nagona mladine" in če bi hoteli podnevi in ponoči pomagati, pomagati, vse to ostane zaman razmetana moč, dokler bodo stotisoči nagonsko gladovali. Dokler zavisi življenjski nagon od takse prostitutki, je vaše človekoljubje samo porogljivo plačevanje dolga.

Ali je morda čul zdravnik šepetanje mrtvega človeka —?

Oddaljil se je za nekoliko korakov od trupla, maje z glavo radi nekega čudnega prividа —: kakor da se morejo mrtvi smejati. In to prav njemu. Zakaj? To, kar hoče on, je napredna znanost. A propos. Ni treba pozabiti, da bo jutri objavljen v vseh časopisih apel — za njegov dom "za ublaževanje seksualnega nagona mladine".

(KONEC)

TEKMOVALCI OLYMPIJSKIH IGER NA REKORDNIH PARNIKIH

Sedaj, ko je olympijska tekma končana, in ko so se razni tekmovalci vrnili na svoje domove, se je pričelo delo za statističarje.

Med različne zanimive številke spadajo med drugimi tudi one, o daljavi raznih delov sveta, iz katerih so se tekmovalci udeležili olympijske igre. Argentinska skupina, na primer; ki je štela pet oseb, je potovala iz Buenos Airesa v Bremen, in od tam v New York in Los Angeles. Domov so se vrnili istim potom in skupna daljava znaša nič manj kot 26,000 milj.

Kot uvod k olympijskim igram v Los Angelesu, je federacija nemških športnikov priredila veličasten sprejem vsem skupinam iz srednje Evrope, pred odhodom iz Nemčije. Ker se bo prihodnja olympijska igra vršila leta 1936 v Nemčiji, zato so jih kar najlepše sprejeli in postregli, in jih povabili na prihodnjo igro, kar so slednji tudi sprejeli.

Po tem sprejemu, so se zastopniki osmih različnih narodov, sestoječih iz enega Turka, 117 Nemcev, 26 iz Ogrske, 12 iz Avstrije, 11 iz Čehoslovakije, 6 Belgijcev, 4 Litvinci, in prej imenovani Argentinci, skupaj 160 mož in žena, odločili potovati v New York z parniki North German Lloyda.

Vsled pomanjkljivih sredstev na dolgem potu do Los Angelesa, in iz ekonomskih ozirov, so si ti atletje izbrali turistični razred na parnikih BREMEN, EUROPE in COLUMBUS.

Ker so potovali v večjih skupinah, jim je bilo omogočeno, da so že med vožnjo po morju prijateljsko tekmovali med seboj. S seboj so vzeli različne pripravе za gimnastične vaje, in imeli so tudi svojega kuharja, ki jim je pripravljal potrebno hrano tekom vožnje, tako, da so bili kos svoji nalogi.

Izmed vseh 182 udeležencev olympijskih iger, ki so potovali iz Evrope v Ameriko, se jih je 160 vozilo z Lloydovimi parniki BREMEN in EUROPA, kjer se jim je nudila vsa ugodnost, poleg hitrega prevoza čez ocean, s tremi brzoparniki.

Na povratku domov, se je zopet 56 tekmovalcev poslužilo teh znamenitih brzoparnikov, kakor tudi COLUMBUSA, ki je last iste družbe, med tem ko so se ostali vrnili z drugimi počasnejšemi parniki, ker jim hitrost vožnje domov gredoč ni bila več potrebna.

(Adv.)

HAYES DENTAL OFFICE
TEETH
Ustanovljen pred 30 leti
CENE SO ZMERNE
Preskrba zastonj
326 S. STATE ST.

BOŽIČNI IZLET
v Jugoslavijo
Tak Božič kakor včasi zamorete imeti, ako praznujete praznike s svojimi sorodniki in prijatelji v stari domovini. Prisrčnega sprejema boste deležni, samo pridružite se enemu naših izletov pod osebnim vodstvom. Posebna odplutja iz New Yorka.
ALBERT BALLIN - 10. DECEMBRA
HAMBURG - - - - 14. DECEMBRA
Dospeli boste začasno za božične svečanosti. Nagla vožnja iz Hamburga v kraj, kamor ste namenjeni. Posebni zastopniki naše proge bodo spremljali vsak izlet. Preskrbite si zgodaj prostore.
$159 IZ NEW YORKA DO LJUBLJANE IN NAZAJ TRETJI RAZRED $159
Za nadaljna pojasnila vprašajte kateregakoli lokalnega agenta ali
HAMBURG-AMERICAN LINE
177 N. MICHIGAN AVE., CHICAGO

TELEFON ROCKWELL 4904
TISKARNA S. N. P. J.
SPREJEMA VSA
v tiskarsko obrt spadajoča dela
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih
VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI
Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerne, unijsko delo prve vrste
Pišite po informacije na naslov:
S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.
TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA